

Bolesław V rozsądza spór graniczny między wsiami Radziszów (klasztoru tynieckiego) i Kuroseki (grodu krakowskiego)

Krzysztof Fokt, Maciej Mikuła (opracowanie, wydanie i przekład), *Oppidum nostrum Mislimicze. Dokumenty monarsze dla miasta Myślenic z czasów piastowskich i jagiellońskich*, Myślenice: Muzeum Niepodległości w Myślenicach, 2022, dokument 1, s. 31–35

1

1253–1258

Pierwsza wzmianka o bronie myślenickiej w dokumencie Bolesława V Wstydliwego, dotyczącym rozstrzygnięcia sporu granicznego między wsiami Radziszów (klasztoru tynieckiego) i Kuroseki (grodu krakowskiego), potwierdzonym przez Leszka Czarnego 17 czerwca 1287 r.

Wyd. 1. *Codex diplomaticus Poloniae*, t. III, wyd. Leon Rżyszczewski, Antoni Muczkowski, Warszawa 1858, nr LXV; 2. *Kodeks dyplomatyczny klasztoru tynieckiego*, cz. I obejmująca rzeczy od roku 1105 do roku 1399, wyd. Wojciech Kętrzyński, Lwów 1875, nr XIX.

Or. Archiwum Narodowe w Krakowie, Zbiór Dzieduszyckich, sygn. ADzied. perg. I/4. Dokument pergaminowy, o wymiarach 28 x 17,5 cm. Żółte sznury tkwią w zakładce, pieczęci brak. Dokument pisany wyraźnym, kaligrafowanym pismem kancelaryjnym, z nielicznymi ubytkami w linii zgięcia, z których jedynie dwa mocno utrudniają odczytanie wyrazów. Na odwrocie krótki opis zapewne z XIV w. oraz opisy dokumentu z XVII w. (wpisany na starszym, pod nim odsyłacz do kopiarza *Rescriptorium...*) oraz XVIII w.

Kop. *Rescriptorium privilegiorum...*: pars I, BN, Akc. 9822, lit. B, nr 2.

Reg. Jacek Laberschek, *Myślenice brona*, s. 184.

In nomine Domini nostri amen. Nos Lestco Dei gratia dux Cracovie, Sandomirie ac Syradie. Notum facimus universis presentem paginam inspecturis, quod cum inter abbatem Thinciensem dominum Albertum ex una parte, et homines nostros de Curozsank ex altera mota fuissent inicia questionum super silve pertinenciis et usibus ibidem adiacentis, tandem dictante iusticia a nostris baronibus circa nos existentibus	W imię Pana naszego amen. My Lestko, z Bożej łaski książę krakowski, sandomierski i sieradzki ²⁰ , wiadomym czynimy wszystkim niniejszą stronę czytającą, że gdy między opatem tynieckim Albertem ²¹ z jednej, a ludźmi naszymi z Kurosek ²² z drugiej, rozpoczęły się niesnaski o przynależności lasu i pożytki tamże przynależące, jednak gwoili sprawiedliwości od baronów naszych,
---	---

²⁰ Leszek Czarny, książę krakowski i sandomierski w l. 1279–1288.

²¹ Opat tyniecki w l. 1287–1293; często występuje w literaturze jako Wojciech, jednak nie znając dokładnego jego pochodzenia, zostajemy przy łacińskim brzmieniu imienia.

²² Osada później niewzmiankowana, może na terenie dzisiejszego Bukowa (na pewno nie Wola Radziszowska, jak chciałby wydawca dokumentu w *Kodeksie Dyplomatycznym Tynieckim*).

est compertum, ut dicti homines nostri de Curozsank in pertinenciis, et usibus silve superius habite finaliter remanerent, quemadmodum in privilegio patruī nostri felicis recordacionis Boleslai ducis Cracovie, et Sandomiriae publicatum constat fore, in hec verba:

„In nomine Domini amen. Noverint tam presentes, quam posterī, quod nos Boleslaus Dei gracia dux Cracovie et Sandomiriensis, cum ad instanciam venerabilis patris domini Boleborii abbatis Thinciensis Laurencium nostrum subcamerarium mediatorem statuissimus transmittentes, ut inter villam eiusdem abbatis, que Radesov dicitur, et Curozsank villam hominum castri Cracoviensis ad custodiam brone de Mislimich pertinencium limites, granice wlgariter nuncupatos, abbati faceret supradicto, et idem Laurencius simul cum convocata vicinia ipsos limites a via, que de Radesov villa supradicta tendit in Mogilan versus locum, qui Wlosoua^a vocatur, inciperet limitare nec adhuc ad ipsum locum Wlozanan pervenerat, homines dicti de Curozsank eosdem limites fieri contradixerunt, asserentes ipsos fieri in preiudicium ipsorum et gravamen, eo quod per eosdem limites ipsi spoliarentur et privarentur in silva mangna, que ab ipso loco Wlosona incipit, et finit in metis Hungarorum, universis et singulis utilitatibus, videlicet omni genere venandi per stampice, slopi, iami, et recia asperiollia, mellificia ordinandi et

wokół nas będących, zostało postanowione, aby rzeczeni ludzie nasi z Kurosek przy posiadaniu i pożytkach wyżej wymienionego lasu ostatecznie pozostali, jako to w przywileju stryja naszego²³, szczęsnej pamięci Bolesława, księcia krakowskiego i sandomierskiego ogłoszono, [co] niech wiadomym będzie, takiego brzmienia:

„W imię Pańskie, amen. Niech wiedzą tak obecni, jak i potomni, że my Bolesław z Bożej łaski książę krakowski i sandomierski, gdy na prośbę wielebnego ojca pana Bolebora, opata tynieckiego²⁴, Wawrzyńca, podkomorzego naszego²⁵, ustanowiliśmy pośrednikiem, nakazując, aby między wsią tegoż opata, zwaną Radziszowem²⁶, a Kurosekami wsią ludzi grodu krakowskiego, **należących do stróży brony myślenickiej**, rozgraniczenia, zwane pospolicie granicami, uczynił opatowi przereczonemu, i tenże Wawrzyniec wraz ze zwołanym sąsiedztwem te to granice od drogi, która z Radziszowa, wsi przereczonej, dąży do Mogilan²⁷ w stronę miejsca zwanego Włosań²⁸, zaczęłyby rozgraniczać, tak jednak, by nie dotarła do miejsca zwanego Włosań, ludzie zwani z Kurosek sprzeciwili się czynieniu tychże granic, utrzymując, że są one czynione z ich ubliżeniem i szkodą, gdyż przez granice te zostaliby ograbieni i pozbawieni w wielkim lesie, który od tegoż miejsca Wlosona się zaczyna, a kończy w

²³ Bolesław Wstydlivy (książę sandomierski od 1232, krakowski od 1243, zm. 1279) był bratem stryjczym ojca Leszka.

²⁴ Bolebor, opat tyniecki w latach 1250–1259 (por. Tomasz M. Gronowski, *Zwyczajny klasztor, zwyczajni mnisi. Wspólnota tyniecka w średniowieczu*, Kraków 2007, s. 222).

²⁵ Wawrzyniec Strzeszyc, podkomorzy krakowski w latach 50. XIII w.

²⁶ Radziszów, wieś 5 km na pd. od Skawiny.

²⁷ Mogilany, wieś 6 km na pd.-wsch. od Skawiny.

²⁸ Włosań, w pobliżu Głogoczowa, gdzie później znana wieś o tej nazwie należąca do klasztoru szczyrzyckiego.

aliis lucrificandi, in fluviis eciam eiusdem silve, videlicet in Scavina, Scavicha et Sedlnicha, utilitatibus piscandi, cancrandi excepta castorum^b captura, que hec omnia cum prefato abbate perpetuo comuniter habuerunt, [q]uas^c utilitates omnes integre ^d[sine dimin]utione^d aliqua sepe dictus abbas eisdem hominibus recongnovit. Quod dictus noster mediator audiens in augmentum iusticie dictorum hominum ulterius noluit limitare, faciens utramque partem in nostra presencia comparere, tandemque ipse abbas in nostra presencia comparando hoc ipsum ex integro recongnovit adiciens nichilominus, quod aliquando Radsev dictam villam, que ad ipsum abbatem pertinet, sepe dicti homines castri mixti suis incolebant invicem commanentes hominibus, verum ne inter ipsos et suos homines scisma discordie possit aliquatenus generari, ipse abbas propter pacis bonum homines pertinentes brone a suis hominibus semovit, pro ipsorum terra, quam in dicta villa Radesov possidebant, per formam commutationis terram aliam pro inhabitatione et agris ipsorum, ubi nunc Curozsank dicitur, commutando in perpetuum promittendoque sub obligatione eos tam ab abbate de Chirich a parte Mogilanensi, quam ab aliis adversariis ex altera, si qui eos infestaverint super predicta terra, quam eis contulit, defensare. Insuper idem abbas recongnovit sepe dictis hominibus, quod tam in Radesov, quam in sua villa non obstantibus dictis limitibus

granicach węgierskich, wszelkich i pojedynczych użytków, mianowicie wszelkiego rodzaju łowów przez stępage²⁹, słopy³⁰, jamy i sieci wiewiórcze, urządzania barci i innego zyskiwania, w rzekach też tegoż lasu, mianowicie w Skawinie, Skawicy i Siedlnicy³¹, użytków rybołówstwa, połowów raków, wyjąwszy połowy bobrów³², jako że to wszystko z opatem przerzeczonym zawsze wspólnie posiadali, które to pożytki wszystkie w cale, bez wszelkiego umniejszenia rzeczony opat tymże ludziom przyznał. Co słysząc rzeczony nasz pośrednik, gwoli przyczynienia sprawiedliwości tymże ludziom dłużej nie chciał rozgraniczać, skłaniając obie strony do pojawienia się w obecności naszej, wreszcie sam opat w obliczności naszej zjawiwszy się toż samo w cale przyznał, dodając niemniej jednak, że niegdyś rzeczoną wieś Radziszów, która do tegoż opata należy, wspomniani ludzie grodowi zamieszkiwali w przemieszaniu z jego ludźmi, tedy aby między nimi a jego ludźmi nie zrodził się kiedy rozłam niezgody, sam opat dla dobra pokoju ludzi należących do brony od swoich ludzi odłączył, za ich ziemię, którą w rzeczonej wsi Radziszowie posiadali, w zamian ziemię inną dla zamieszkania i na pola ich, które teraz Kuroseki zwą, darowując na zawsze i obiecując za poręką³³ bronić ich tak przed opatem szczyrzyckim od strony mogilańskiej, jak też i przed innymi przeciwnikami z drugiej, którzy by niepokoił ich o tę ziemię, którą im

²⁹ Potrzaski.

³⁰ Pułapki.

³¹ Zdaniem Zofii Leszczyńskiej-Skrętowej (*Kuroseki*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. III, z. 2, red. Franciszek Sikora, Kraków 1997, s. 364) idzie o Skawinkę, Skawicę i Sidzinę; wątpliwości nie budzi tylko identyfikacja Skawinki (płynącej przez Radziszów).

³² Bobrownictwo wyłączono z katalogu pożytków, gdyż stanowiło *ducale* (monopol książęcy).

³³ *Sub obligatione promittere* – tzn. godząc się na pokrycie z własnego majątku ewentualnych roszczeń.

usumfructus pascuorum et omnium aliorum semper haberent liberam potestatem, hoc excepto, quod agros arandos seu colendos dicti abbatis nequaquam i[i]dem homines se intromittent, verum ne eandem recongnicionem sepe dicti abbatis possit aliquorum calumpnia in posterum prepedire, a nobis idem homines pecierunt, ut super ipsa recongnicione in ipsius robur perpetue firmitatis litteras donaremus. Nos itaque ipsam recognicionem exigente iusticia per nostras litteras confirmamus nostro sigillo roboratas.”

Acta autem est renovacio et confirmacio Lestcone regnante huius privilegii, ab incarnatione verbi anno Mo C°C° LX°X°X° VII, presentibus istis, quorum nomina in hoc scripto continentur: Comes Sulco castellanus Cracoviensis, Ymramus venator Cracoviensis, Johannes Bobrovi voc[at]us glovni, Michael, Bohepor filii Radui. Datum per manus Philippi subcancelarii Cracoviensis, et Sandomiriensis, XV Kalendas Julii.

^a tak w rkp. choć należałoby się raczej spodziewać zapisu Wlosona; ^b w rkp. omyłkowo castrorum; ^{c, d-d} wyrazy częściowo nieczytelne z powodu dziur w pergaminie; ^e w rkp. voc, co podobnie jak wcześniejsi wydawcy uznajemy za skrócenie od vocatus

darował. Ponadto tenże opat przyznał rzeczonym ludziom, że tak w Radziszowie, jak i we wsi swojej, nie zważając na wspomniane granice zawsze będą mieli moc korzystania z pożytku pastwisk i wszelkich innych, z tym wyjątkiem, by do orki lub uprawy ziem tegoż opata ciż ludzie się nie brali, zaś aby owo zeznanie opata przerzeczonego nie zostało w przyszłości zaburzone oszczerstwem, prosili nas owi ludzie, abyśmy o tym uznaniu gwoli wiecznej jego trwałości darowali ich dokumentem. My zatem toż zeznanie, zadość czyniąc sprawiedliwości, dokumentem naszym potwierdzamy, umocnionym pieczęcią naszą.”

Uczynione jest odnowienie i potwierdzenie tegoż przywileju za panowania Lestka, od wcielenia Słowa roku 1287, w obecności tych, których imiona zawarte są w tym piśmie: pan Sułek, kasztelan krakowski³⁴, Imbram, łowczy krakowski³⁵, Jan bobrowy, zwany główny³⁶, Michał, Bohepor, synowie Raduja. Dan ręką Filipa, podkanclerzego krakowskiego i sandomierskiego³⁷, w 15. kalendy lipcowe.

³⁴ Sułek z Niedźwiedzia, kasztelan krakowski w latach 1285–1288.

³⁵ Imbram, łowczy krakowski w latach 1286–1288.

³⁶ Jan zapewne piastował urząd pana bobrowego, prawdopodobnie zajmując się nadzorem nad książęcym monopolem połowu bobrów.

³⁷ Filip był podkanclerzym krakowskim i sandomierskim w latach 1286–1288.